

"جهان پیش روی ما جهان سریعی ست" وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

مقدمه

بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات کشور در طول ۲۰ سال اخیر، فراز و نشیبهای زیادی به خود دیده است. گسترش شبکه‌ها و زیرساختهای ارتباطی و متعاقب آن استفاده از سکوها و برنامه‌های کاربردی در فضای مجازی و وابستگی بخش زیادی از زندگی اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی مردم در حال حاضر که با فشار مستمر توسعه شبکه و افزایش کیفیت دسترسی و استفاده از آن همراه است تصویر کلی از روند حرکت بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات در کشور است که مواجهه با چالشهای گوناگون آن و پاسخ شایسته به این تقاضای عمومی اکنون به دغدغه اصلی حاکمیت و سیاستگذاران ارتباطات، فناوری اطلاعات و فضای مجازی کشور تبدیل شده است.

مرکز ملی فضای مجازی

کمیسیون عالی امنیت

اختیارات کمیسیون عالی امنیت فضای مجازی کشور در نهمین جلسه شورای عالی فضای مجازی در مورخ ۱۳۹۷/۲۲/۷ تصویب شده است. این کمیسیون به عبارتی ستاد فرماندهی امنیت سایبری کشور محسوب می شود و اهم وظایف آن عبارت است:

۳

تهیه و تصویب دستورالعمل ها و پیوست های امنیتی پروژه ها و طرح های فضای مجازی کشور

۲

پایش و رصد مستمر وضعیت امنیت فضای مجازی و مدیریت و دفاع از زیرساخت کشور در مواقع حملات سایبری

۱

ارتقای امنیت فضای مجازی با بالاترین حد ممکن، از طریق ایجاد آمادگی حداکثری در زیرساخت های حیاتی و تقسیم کار میان ملی میان دستگاه ها و بخش های مرتبط

ستاد رسانه

در پنجاه و یکمین جلسه شورای عالی فضای مجازی مورخ ۹۷/۵/۶، طرح تصویب ستاد رسانه، ذیل مرکز ملی فضای مجازی تصویب شد. این ستاد ابتدا وظیفه رصد و رهگیری محتوای رسانه‌ای فضای مجازی و سپس مواجهه فعال در سپس ساماندهی عملیات رسانه‌ای فعال و عملیات‌های پدافندی حوزه رسانه‌ای فضای مجازی را برعهده دارد. اهم وظایف این ستاد:

۳

مدیریت کلان فضای رسانه‌ای، استفاده از ابزارهای نوین و همکاری با مراکز دیگر برای جریان‌سازی رسانه‌ای

۲

تعیین راهبردها و برنامه‌های مختلف متناسب با روند محتوای رسانه‌ای، و ساماندهی فعالیت‌های رسانه‌ای متناسب

۱

رصد، تحلیل و پردازش اطلاعات و محتوای رسانه‌های جمعی و گزارش‌دهی به موقع به دستگاه‌های مربوطه

کمیسیون عالی تنظیم مقررات

مصوبه شرح اختیارات و وظایف کمیسیون عالی تنظیم مقررات فضای مجازی در ۱۳۹۶/۱/۲۷ تصویب شد، و در ۱۴۰۱/۵/۲۳ به روزرسانی شد. این کمیسیون وظیفه تنظیم سیاست‌ها، نظارت، هدایت، هماهنگی و تصویب مقررات و آیین‌نامه‌های کلان در همه ابعاد فضای مجازی و تنظیم‌گری تنظیم‌گران بخشی را برعهده دارد.
اهم اختیارات این کمیسیون:

۳

تصویب دستورالعمل‌ها، ضوابط، الزامات اجرایی و فنی، نظارتی و هماهنگی ملی برای تحقق مصوبات شورای عالی فضای مجازی، و سیاست‌گذاری صدور مجوز برای هرگونه فعالیت در فضای مجازی کشور

۲

تعیین نیازمندی‌ها و اولویت‌های قانونی کشور در حوزه فضای مجازی، تصویب الزامات مدیریتی ترافیک، تصویب معیارها ضوابط و نظام‌های کنترل کیفی و فنی

۱

تهیه و پیشنهاد نظامات و مقررات برای تصویب در شورای عالی فضای مجازی کشور در موضوعات معماری کلان تنظیم‌گری فضای مجازی، ایجاد تنظیم‌گر بخشی

کمیسیون عالی ارتقای محتوا

در دهمین جلسه شورای عالی فضای مجازی مورخ ۱۳۹۱/۹/۱۱ سطوح اختیارات و وظایف کمیسیون عالی ارتقای محتوا مشخص گشت. به طور مشخص این کمیسیون وظیفه ارتقا و غنابخشی به محتوا زیست بوم فضای مجازی کشور را برعهده دارد. اهم اختیارات این کمیسیون:

۳

سیاست گذاری جهت ذائقه سازی
متناسب با فرهنگ ایرانی-
اسلامی و ترویج هویت ملی و
دینی در تولید محتوای فضای
مجازی

۲

سیاست گذاری جهت در
خصوص تشویق بخش
خصوصی، عموم کاربران و
تشکل ها و گروه های انقلابی
جهت تولید محتوای مطلوب
پر فضای مجازی

۱

تصمیم سازی و ارائه پیشنهاد
سیاست ها، تقسیم کار ملی و
ایجاد هماهنگی میان
دستگاه های کشور در حوزه
تولید محتوا

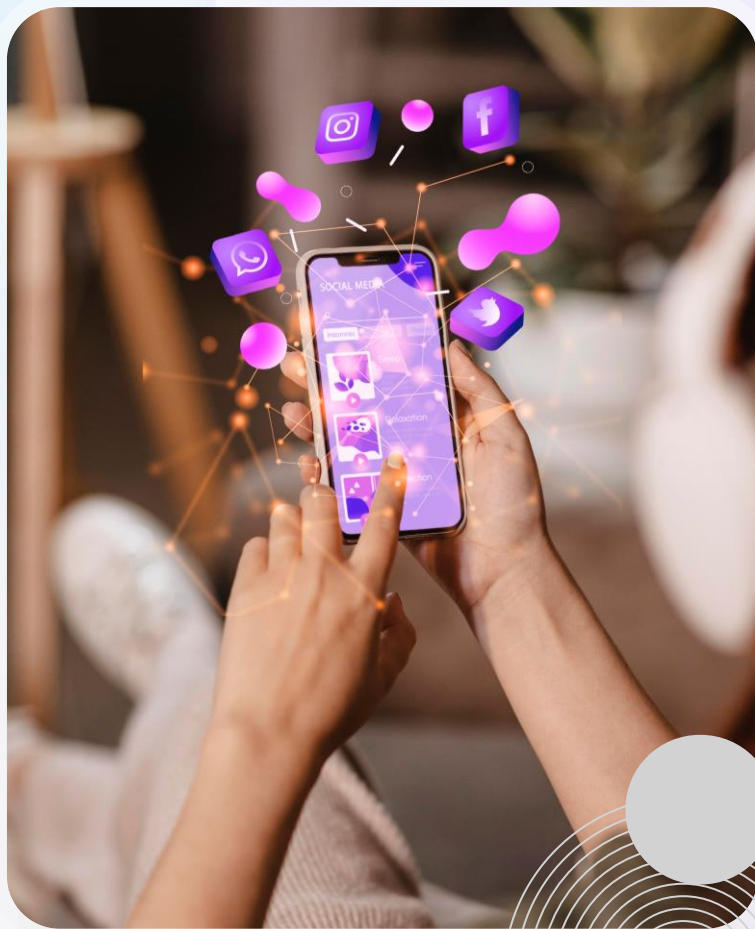
معاونت فناوری

شبکه ملی اطلاعات از جمله اموری است که در اسناد مختلف شورای عالی فضای مجازی به آن اشاره شده است. مطابق با ابلاغیه مقام معظم رهبری مورخ (۱۳۹۸/۰۹/۱۲) مرکز ملی فضای مجازی مسئولیت راهبری و نظارت بر حسن اجرای شبکه ملی اطلاعات برعهده دارد. **معاونت فناوری مرکز ملی فضای مجازی مسئول پیگیری وظایف محوله مرکز در حوزه شبکه ملی اطلاعات است.**

چه انتظاراتی از وزارت ارتباطات می رود

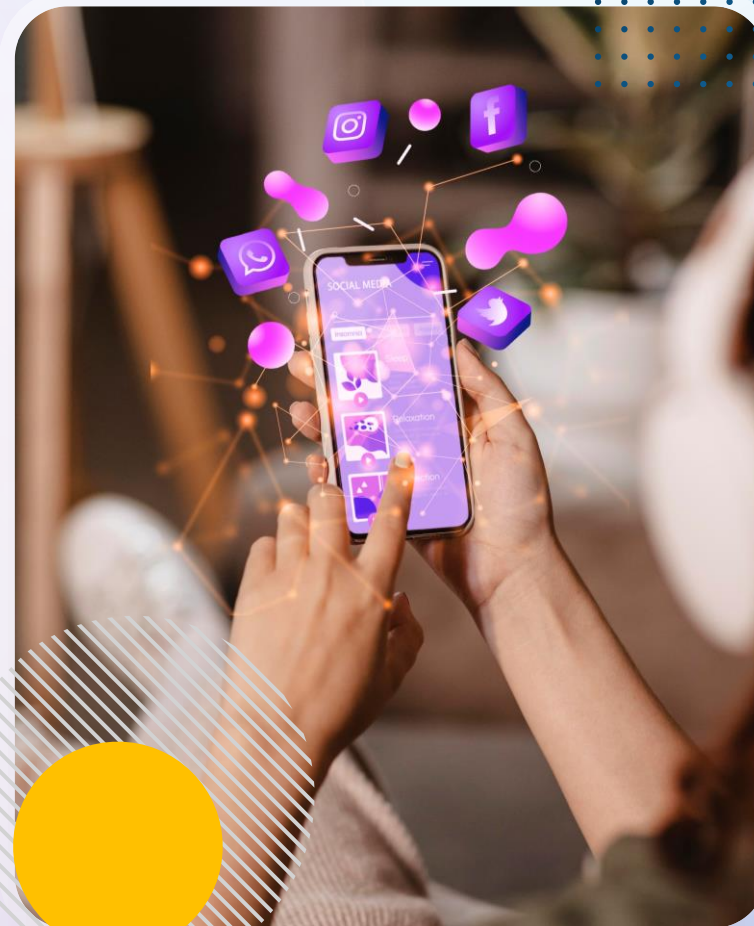
مطابق با قانون وظایف و اختیارات وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات مصوب مجلس شورای اسلامی (۱۳۸۲/۰۹/۱۹)، اهم وظایف این وزارتخانه در حوزه فضای مجازی و زیرساخت ها در ۳ مورد خلاصه شده است:

اهم وظایف در لایه وزارتخانه

1

این وزارتخانه مسئولیت توسعه و گسترش شبکه های ارتباطی ثابت و سیار در سراسر کشور را بر عهده دارد. این شامل:

- ایجاد زیرساخت های فیبر نوری
- توسعه اینترنت پرسرعت
- ارتقای پوشش شبکه های تلفن همراه در مناطق مختلف کشور می شود.

ساختار سازمانی

اهم وظایف در لایه وزارتخانه

این وظیفه توسط بخش‌ها و شرکت‌های مختلف در وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات انجام می‌شود، از جمله شرکت مخابرات ایران، شرکت ارتباطات سیار ایران (MCI)، شرکت ارتباطات زیرساخت، همچنین بخشی از روند توسعه زیرساخت از طریق همکاری با بخش خصوصی انجام می‌شود.

تنظیم مقررات و سیاست گذاری

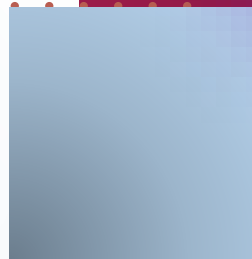
وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات مسئولیت تدوین قوانین و مقررات مربوط به حوزه ارتباطات و فناوری اطلاعات را بر عهده دارد. این شامل تعیین استانداردها، تعرفه‌ها و مجوزها برای اپراتورها و شرکت های فعال در این حوزه می شود.

۲

ساختار سازمانی

تنظیم مقررات و سیاست گذاری

بخش قابل توجهی از این وظیفه توسط سازمان تنظیم مقررات ارتباطات رادیویی (CRA) انجام می شود. همچنین، سازمان فناوری اطلاعات ایران، وظیفه تدوین راهبردها، سیاست ها و برنامه های بلند مدت و میان مدت فناوری اطلاعات، طراحی، به روزرسانی و اصلاح معماری فناوری اطلاعات این کشور، ایجاد هماهنگی بین پروژه های ملی فناوری اطلاعات، و تهیه دستورالعمل ها، ضوابط و آیین نامه های لازم و استانداردهای فنی و تخصصی مورد نیاز برای قلمرو فناوری اطلاعات ایران را برعهده دارد.

حمایت از توسعه فناوری اطلاعات

دانش بنیان

وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات از شرکت های دانش بنیان، زیست بوم فضای مجازی و توسعه زیرساخت، در حوزه فناوری اطلاعات حمایت می کند.

۳

ساختار سازمانی

حمایت از توسعه فناوری اطلاعات

این وظیفه توسط سازمان فناوری اطلاعات ایران انجام می شود.

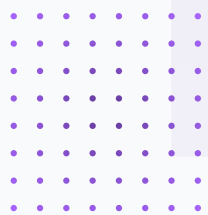
حکمرانی در دنیای امروز

دولت‌ها به صورت مرتب قوانین و ضوابطی (پروتکل) برای افزایش سطح اثرگذاری خود در حکمرانی فضای مجازی تصویب می‌کنند. این قوانین اهداف مختلفی از جمله محافظت از حریم خصوصی کاربران و مقابله با انتشار محتوای غیرقانونی مانند نفرت‌پراکنی و کالاهای تقلبی وضع شده‌اند.

اتحادیه اروپا با تصویب قوانین خدمات دیجیتال و بازار دیجیتال در سال ۲۰۲۰، گام مهمی در جهت تنظیم فعالیت پلتفرم‌های بزرگ مانند گوگل، فیسبوک و آمازون برداشته است. بر اساس این قوانین، پلتفرم‌ها موظف‌اند به کاربران اجازه دهند تا از ردیابی اطلاعات خود جلوگیری کنند و محتوای غیرقانونی را حذف کنند. شرکت‌هایی که از این قوانین تخطی کنند، با جریمه‌های سنگینی روبرو خواهند شد.

باتوجه با تغییرات سریع و پرشتاب فضای مجازی، دستگاه حکمرانی کشورها در حال بررسی و تنظیم ساختار و قوانین پویا، متناسب با تغییرات این حوزه هستند.

کره جنوبی با اتخاذ رویکردی فعالانه، سیاست‌های جامعی برای مدیریت فضای مجازی خود تدوین کرده است. ایجاد سامانه ثبت هویت کاربران، الزام به ثبت و احراز هویت تولیدکنندگان محتوا و اظهارنظرکنندگان، و همچنین راه‌اندازی سیستم پالایش محتوا با تکیه بر قوانین بازدارنده و سازمان‌های تعیین‌کننده مصادیق استاندارد اطلاعات، از جمله اقدامات این کشور برای مدیریت محتوای فضای مجازی است.

بخش مهمی از عاملیتِ جهت‌دهی و مدیریت فضای مجازی بر عهده، مدیران سکوه‌های انتشاردهنده محتوا است. به همین واسطه کشورها برای اعمال مدیریت خود در این بستر، قوانین مشخص و بعضاً سخت‌گیرانه‌ای را برای سکوه‌های انتشار محتوا در نظر می‌گیرند.

دولت انگلستان با تصویب قانون ایمنی آنلاین در سال ۲۰۲۲، گام مهمی در جهت کنترل محتوای نامناسب و مجرمانه در شبکه‌های اجتماعی برداشته است. بر اساس این قانون، مدیران شبکه‌های اجتماعی مسئولیت مستقیم محتوای مضر منتشر شده در پلتفرم خود را بر عهده دارند و در صورت عدم اقدام برای حذف این محتواها، با جریمه‌های سنگین و حتی مسدود شدن سایت مواجه خواهند شد.

پیشنهادات، تکالیف و اقدامات مورد انتظار

تکالیف عمومی

- در زمینه امنیت سایبری بر مسئولیت بالاترین مقام دستگاه و ضرورت پیگیری ابلاغیه‌های مرکز ملی فضای مجازی و دستگاه‌های هماهنگ کننده تاکید می‌گردد.
- در زمینه تنظیم‌گری تاکید می‌گردد مصوبات تنظیم‌گران بخشی در قلمرو فعالیت خود باید در چهارچوب مصوبات شورای عالی فضای مجازی کشور، قوانین کشور و مصوبات کمیسیون عالی تنظیم مقررات فضای مجازی کشور باشد و کلیه «ضوابط و مقررات فعالیت خدمات فضای مجازی» مصوب تنظیم‌گران بخشی، باید پیش از اعمال به مرکز ملی فضای مجازی کشور جهت بررسی فرستاده شود.

ادامه...

- در زمینه موضوعات رسانه‌ای فضای مجازی تاکید می‌گردد هر دستگاه موظف است دسترسی کلیه اخبار رصدی رسانه‌ای در اختیار را به صورت خدمات برخط در اختیار ستاد رسانه ذیل مرکز ملی قراردادده و تمهیدات لازم برای اجرا و پیگیری هشدارهای برخط ستاد را اتخاذ نمایند.

- کلیه دستگاه‌ها موظفند بر اساس درخواست مرکز ملی فضای مجازی کشور، ظرف مدت یک ماه، دسترسی به داده‌ها و سامانه‌های مرتبط با فضای مجازی درخواست شده را فراهم نمایند.

تکالیف در قبال سند راهبردی *

• ذیل این سند ۴ اقدام کلان بر عهده وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات به شرح زیر قرار داده شده است که مسئول ارائه پیش نویس اسناد مربوطه به مرکز ملی فضای مجازی است؛ لازم به ذکر است پیش نویس هر ۴ سند ارسال شده است:

- ❖ طراحی نظام اقتصاد دیجیتال
- ❖ طراحی نظام حکمرانی داده‌ها (از قبیل انبارش، پردازش، تبادل، اشتراک‌گذاری، بهره‌برداری، تنظیم‌گری، امنیت، مالکیت، حریم خصوصی، طبقه‌بندی داده‌ها و کلان داده‌ها)
- ❖ طراحی دولت هوشمند و ارائه خدماتی از قبیل قضایی، انتظامی، سلامت، تجارت، آموزش، حمل‌ونقل، گردشگری و پولی-بانکی بر روی سکوها داخلی
- ❖ هوشمندسازی و تحول صنعتی و کشاورزی (بر پایه فناوری‌های نوین فضای مجازی)

تکالیف در قبال سند معماری*

لازم به ذکر است در این سند اهداف عملیاتی شبکه ملی اطلاعات به دقت تعریف شده است و بر اساس آن در قسمت نگاشت نهادی و اقدامات کلان سند، مجموعاً **۳۸** اقدام کلان بر عهده وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات قرار داده شده است.

*تکالیف در قبال سند معماری و طرح کلان شبکه ملی اطلاعات

موارد مرتبط در سایر اسناد مصوب شورای عالی

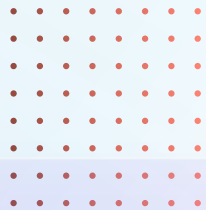
در مجموعه مصوبات و تصمیمات شورای عالی فضای مجازی، در موارد زیر تکالیفی بر عهده وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات قرار داده شده است :

- بررسی راهکارهای افزایش میزان سهم ترافیک داخلی و مقابله با پالایش شکن ها
- پیشگیری و مقابله با قمار در فضای مجازی
- الزامات و اقدامات مرتبط با کاربری منظومه های ماهواره ای در فضای مجازی
- راه اندازی پیام رسان اجتماعی فراگیر بومی
- ارتقاء امنیت سایبری زیرساخت کشور

ادامه...

- صیانت از کودکان و نوجوانان در فضای مجازی
- نظام هویت معتبر در فضای مجازی
- آیین‌نامه اجرایی احصای کلیه استعلامات و ایجاد
- نظام استانداردسازی تبادلات بین دستگاهی
- تقسیم کار ملی توسعه اینترنت اشیا در شبکه ملی
- اطلاعات
- تعیین تکلیف وظایف اجرایی شورای عالی انفورماتیک

ادامه...

- نظام ملی پیشگیری و مقابله با حوادث فضای مجازی
- مجوز مذاکره با خدمات‌دهندگان خارجی پرکاربرد در فضای مجازی کشور
- سیاست‌ها و اقدامات ساماندهی پیام‌رسان‌های اجتماعی
- ساماندهی انتشار انبوه محتوا در فضای مجازی
- تصمیم‌گیری در خصوص شوراها و عالی‌موازی با شورای عالی فضای مجازی

پیشنهادهای

- تسهیل سرمایه گذاری در توسعه زیرساخت ها بویژه شبکه ارتباطات ثابت مبتنی بر فیبرنوری و شبکه سیار مبتنی بر 5G از طریق نقش دهی به سازمان های مدیریت شهری با همکاری مرکز ملی فضای مجازی
- تدوین مدل های مشارکتی متناسب با بخش خصوصی برای افزایش سرمایه گذاری در توسعه زیرساخت

ادامه...

- توسعه شبکه ملی اطلاعات و تحقق اهداف مرتبط با سند معماری و طرح کلان شبکه ملی
- اصلاح نظام تعرفه گذاری ICT با رویکرد تعرفه گذاری مشوق محتوا و خدمات داخلی، آزادسازی تعرفه در بازارهای رقابتی، نظارت دقیق بر تعرفه ها در بازارهای انحصاری و تعرفه گذاری مشوق

ادامه...

- به روزرسانی سیاست‌های مربوط به دسترسی به خدمات پایه عمومی و همگانی و بودجه‌های تخصیص داده شده به این خدمات
- بازبینی در مقررات تسهیم درآمد دارندگان فعلی مجوزها با لحاظ کردن مساله بهینه‌سازی میزان تسهیم درآمد

زیست مجازی حکمرانی مدبرانه توسعه پایدار

Thecsri.ir